

TIL BORGERE
i Vesthimmerlands
Kommune

BORGERDREVNE STIPROJEKTER

En trin-for-trin guide til udvikling af stier
i Vesthimmerlands Kommune

VESTHIMMERLANDS
KOMMUNE
lyst til at gøre en forskel

PROJEKTITTEL

BORGERDREVNE STIPROJEKTER

En trin-for-trin guide til udvikling af stier
i Vesthimmerlands Kommune

DATO

30. august 2019

UDARBEJDET AF

BY+LAND ApS
Kvistgaard+HIRD

BY+LAND

Kvistgaard + HIRD

STØTTET AF

Erhvervsstyrelsen
Friluftsrådet
Lokale AktionsGrupper

ERHVERVSSTYRELSEN

INDHOLD

- 3** Intro
- 4** Lerkenfeldt Ådal-stien - et eksempelprojekt
- 6** Trin-for-trin guide
- 9** FASE 1 / OPSTART
- 15** FASE 2 / UDVIKLING
- 21** FASE 3 / UDFØRELSE
- 26** Stiguide Himmerland app

HVAD ER EN STI?

Stier er færdselsarealer, der er forbeholdt gående, cyklende, ridende eller andre lette trafikanter. Stier kan være befæstet med forskellige belægninger som for eksempel asfalt, stenmel, grus, sand, flis, bark eller lignende. Spor er smalle stier, der tegner sig i landskabet som følge af det slid, som brugen efterlader. Hvis et spor fortrinsvis er etableret til brug for vandrere, kaldes det også en trampesti.

INTRO

I Vesthimmerlands Kommune har vi store ambitioner. Vi ønsker blandt andet, at Vesthimmerlands Kommune er kendt som et godt sted at leve og arbejde, og vi ønsker at tiltrække nye borgere i alle aldersgrupper. Kort sagt, så ønsker vi vækst – det gælder i forhold til både erhverv og bosætning. Og vi vil skabe denne vækst gennem bæredygtig planlægning med respekt for kommunens natur- og kulturværdier og i tæt samspil med borgerne.

Netop samspillet med borgerne vigtigt, når vi udvikler nye stier i Vesthimmerlands Kommune. Det er borgerne, der kender lokalområderne, og derfor spiller borgerne meget ofte hovedrollen, når vi udvikler nye stier i kommunen. Det er borgerne, der får de gode idéer til nye stier og det er borgerne, der tager initiativ.

Stier spiller en vigtig rolle i forhold til at gøre Vesthimmerlands Kommune attraktiv for både borgere, tilflyttere og besøgende. Spændende stier skaber blandt andet nye fællesskaber, styrker forbindelserne mellem landsbyer, præsenterer fantastiske naturoplevelser og får rigtig mange mennesker ud at bevæge sig. Ligeledes er det et mål, at vi i forbindelse med udviklingen af stierne, får samlet de lokale fortællinger - de historier som ellers ville forsvinde med tiden.

Vesthimmerlands Kommune vil gerne understøtte udviklingen af nye stisystemer, og derfor har vi udarbejdet denne stiguide, hvor interesserede borgere kan finde hjælp og inspiration til arbejdet med at udvikle nye stier. Vi håber, at rigtig mange borgere vil bruge guiden, så endnu flere mennesker kan komme ud og opleve de mange fantastiske natur- og kulturlandskaber, der findes i Vesthimmerland.

God arbejdslyst!

LERKENFELDT ÅDAL-STIEN

- ET EKSEMPELPROJEKT

Lerkenfeldt Ådal-stien blev indviet i strålende solskin 30. juni 2019. Stien er en rundtur på ca. 10 km, som forbinder de tre landsbyer Gl. Ullits, Vesterbølle og Gedsted.

Lerkenfeldt Ådal-stien er resultatet af initiativrige borgeres målrettede indsats.

I starten af 2018 ansøgte Vesterbølle Sogns Beboerforening i samarbejde med Gedsted Beboer- og Erhvervsforening og Gl. Ullits Borgerforening således om midler til etablering af et stisystem mellem de tre landsbyer; herunder opførelse af en gangbro over Lerkenfeldt Å. De tre foreninger udarbejdede en samarbejdsaftale, som fastlagde foreningernes ansvar og roller i forbindelse med etablering og efterfølgende drift af den kommende sti.

Formålet med stien var:

1. at styrke kendskabet til det enestående natur- og kulturlandskab i Lerkenfeldt Ådal
2. at udvide mulighederne for rekreative friluftsoplevelser i området
3. at styrke samarbejde og samfærdsel mellem de tre landsbyer

Forud for ansøgningen havde Vesthimmerlands Kommune valgt at understøtte stiprojektet gennem et initiativ, hvor

Lerkenfeldt Ådal-stien - 10 km
rundtur mellem Gl. Ullits,
Vesterbølle og Gedsted

formålet var at fremme den fysiske formidling af Lerkenfeldt Ådal. Dette initiativ modtog blandt andet økonomisk støtte fra Erhvervsstyrelsen. Kommunen ønskede i samarbejde med de tre foreninger at anvende arbejdet med at udvikle Lerkenfeldt Ådal-stien som et eksempel på, hvordan borgere kan udvikle stier i kommunen.

Omdrejningspunktet for stiprojektet var en stigruppe bestående af frivillige repræsentanter fra de tre landsbyer. Stigruppen varetog gennem hele forløbet en lang række arbejdsopgaver som eksempelvis:

- dialog med lodsejere
- etablering af selve stien
- henvendelse til og dialog med lokale sponsorer
- samarbejde med kommunen
- fremskaffelse af gode historier om området
- plan for drift og vedligeholdelse af stien

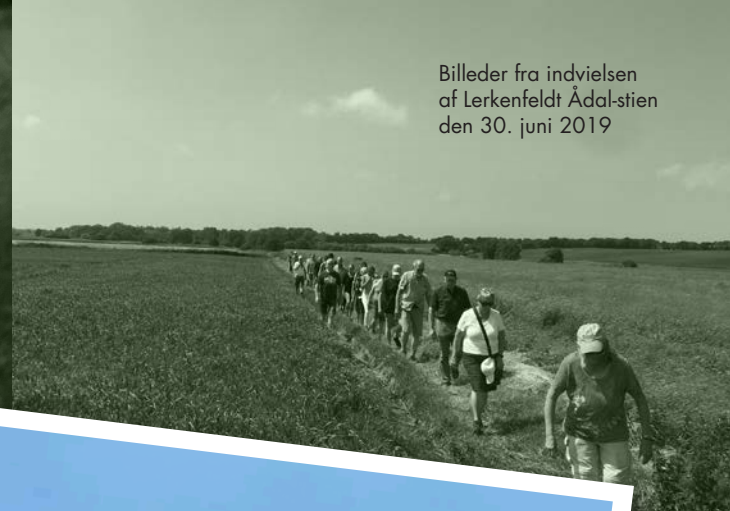
Lokale fortællinger blev det bærende element i formidlingen af stien, der formidles via en fysisk folder med et oversigtskort samt pælemarkører langs stien. Stien bliver endvidere registreret i STIGUIDE HIMMERLAND app'en, hvor man kan gå på opdagelse i de mange fortællinger.

Guiden her er blandt andet baseret på de erfaringer Lerkenfeldt Ådal-stiprojektet har givet os.

STIGUIDE HIMMERLAND APP

Se mere om stierne i Vesterhimmerland i STIGUIDE HIMMERLAND app'en, der kan downloades gratis i Google Play eller AppStore.

Billeder fra indvielsen
af Lerkenfeldt Ådal-stien
den 30. juni 2019

Invitation til
workshop om
lokale fortællinger ▶

LERKENFELD ÅDAL-STIEN

- KOM OG FORTÆL OM DIT LOKALOMRÅDE

Hvad?
Gedsted, Gl. Ullits og Vesterballe er gået sammen om at etablere et stiforløb over Lerkenfeldt Ådal. Vesthimmerlands Kommune støtter projektet med hjælp til at få udarbejdet information om stien. I den forbindelse skal vi have fundet alle de gode historier om området til at gøre stierne endnu mere interessante at gå på.

Hvornår?
Mandag den 1. april 2019, kl. 17-20
Arrangementet afholdes som "åbent hus", så du kan kigge forbi når som helst i løbet af de 3 timer. Der vil være lidt lækker til spise og drikke under arrangementet. Af hensyn til forplejning ser vi gerne, at tilmelding sker via mail til August senest fredag den 29. marts kl. 12.00 - se kontakinfo nederst.

Hvem?
Alle borgere, der har lyst til at dele ud af deres viden og historier om lokalområdet.

Hvor?
Den gamle Foderstof, Østergade 25 i Gedsted.

Med andre ord:
Hvad skal vi fortælle turister og andre gæster, når de benytter stierne?

Vi glæder os til at møde dig og høre dine historier.

Med venlig hilsen
Stigruppen og Vesthimmerlands Kommune

For tilmelding og mere viden om arrangementet er du velkommen til at kontakte:

August Bo Skovmand Larsen
Planlægger, Vesthimmerlands Kommune
Tlf: 9866 7025
Mail: aul@vesthimmerland.dk

TRIN-FOR-TRIN

GUIDE

1 OPSTART

VISION
FRA IDÉ TIL PROJEKT

ORGANISATION
ETABLERING AF
STIGRUPPEN

KOMMUNIKATION
DIALOG INTERNT OG
EKSTERNT

TIDSPLAN
FÅ OVERBLIK OVER
PROJEKTET

2 UDVIKLING

LODSEJERE
FOKUS PÅ DEN GODE
DIALOG

REGISTRERING
UDFORDRINGER OG
MULIGHEDER

LOKALE FORTÆLLINGER
DEN SÆRLIGE
OPLEVELSE

HELHEDSPPLAN
DEN KONKRETE STI
OG INDSATSOMRÅDER

3 UDFØRELSE

FORMIDLING
INFORMATION OM
STIENS OPLEVELSER

BUDGET & FONDE
FINANSIERING AF STIEN

UDFØRELSE & DRIFT
STIEN ANLÆGGES

INDVIELSE
FEJRING OG ÅBNING
AF STIEN

Gedsted Kirke

Vidste du, at toiletterne og
parkeringspladserne ved
kirkerne må benyttes frit
af alle?

FASE
OPSTART

1

OPSTART

VISION

FRA IDÈ TIL PROJEKT

I Vesthimmerlands Kommune har vi en række medarbejdere, som er klar til at hjælpe jer med at udvikle jeres idé til et nyt stiprojekt. Inden I kontakter os, er det dog vigtigt, at I ret præcist ved, hvad I ønsker hjælp til. Det handler om, at I afklarer og formulerer både baggrund, mål og vision i forhold til jeres idé. Det er altså her, I for alvor bevæger jer fra den gode idé til det gode projekt.

BAGGRUND

Baggrunden er fortællingen om, hvordan idéen er opstået, hvem der fik idéen, hvor inspirationen kom fra, hvem der står bag idéen og hvem, der på dette tidlige tidspunkt i processen ønsker at arbejde videre med idéen. Det er også her, I fortæller, hvorfor stien er enten en rundtur eller en tur fra punkt A til punkt B.

VISION

Visionen handler om at tænke langsigtet. I skal sætte ord på de langsigtede gevinster. Hvad er det I ønsker at opnå med at udvikle en ny sti? Handler det eksempelvis om øget fællesskab, bedre sundhed, spændende dialoger, interessante møder mellem mennesker, udvikling af livet på landet,

storslåede naturoplevelser eller formidling af en særlig kulturhistorie - de lokale fortællinger? I skal spørge jer selv: Hvad vil vi opnå med den nye sti? Og så er det vigtigt, at I forholder jer til, hvem der skal nyde godt af gevinsterne?

MÅL

Med udgangspunkt i visionen fastsætter I en række konkrete mål for den nye sti. Dette kan være svært, da stien jo ikke er udviklet endnu. Målene kan handle om eksempelvis antal brugere, typer af brugere, sammenkobling med andre stier, involvering af erhvervslivet, involvering af lokale foreninger, sponsorer, certificering, øget omsætning i området og minimumslængde.

KONTAKT KOMMUNEN

Når I har defineret baggrund, vision og mål, kontakter I kommunens naturafdeling, som opretter en sag og tildeler jer en kontaktperson. Naturafdelingen kan blandt andet hjælpe jer med information om naturmæssige restriktioner, fredninger, ejerforhold og sårbar natur, så I er bedre klædt på i forhold til at planlægge stiens endelige forløb.

NATURAFDELINGEN
VESTHIMMERLANDS KOMMUNE

TLF. 30 32 49 39
MAIL stiprojekter@vesthimmerland.dk

GODE RÅD

1. Tænk fra start på, om der er flere projekter i lokalområdet, der kan indtænkes i projektet.
2. Klarlæg om I med det samme kan se, om der er nogle indsatser i stiprojektet, der er afgørende for, om stiprojektet kan lade sig at gøre.

ORGANISATION

ETABLERING AF STIGRUPPEN

Det er én ting at få en god idé til en ny sti, men det er en helt anden ting at dedikere mange timer – måske gennem et par år – til arbejdet med at udvikle en sti. Derfor er det af stor betydning, at I organiserer udviklingsarbejdet i en stigruppe på et meget tidligt tidspunkt og samtidig etablerer et tæt samarbejde med kommunen og andre interessenter.

STIGRUPPE

Det er stigruppen, der driver udviklingen, tager beslutninger, uddelegerer arbejdsopgaver, rekrutterer frivillige, samarbejder med kommunen og meget andet. Arbejdet i forbindelse med udviklingen af en ny sti er med andre ord forankret i stigruppen, som jo naturligvis kan etablere arbejdsgrupper til forskellige formål.

VESTHIMMERLANDS KOMMUNE

Vesthimmerlands Kommune er meget interesseret i lokal forankring. Derfor er det vigtigt for kommunen, at det er stigruppen, der kører udviklingsarbejdet. Kommunen står gerne til rådighed med vejledning og hjælp i det omfang, der er brug for det. Vi kan eksempelvis være behjælpelige med at arrangere borgermøder og afklare bindinger i forhold

til at føre en sti igennem et bestemt område. Jeres kontaktperson vil hjælpe jer med at forankre jeres projekt i de mange afdelinger hos kommunen, som er relevante, når det handler om stier. I denne forbindelse er det en god idé, at stigruppen på et tidligt tidspunkt gør sig tanker om, hvordan projektet evt. kan spille sammen med andre projekter i lokalsamfundet. For kommunen er det vigtigt at gennemføre en proces, der inddrager blandt andet de borgere, der har interesse i projektet. Og netop derfor skal stigruppen identificere forskellige typer interessenter.

ANDRE INTERESSEENTER

Stigruppen skal løbende vurdere, hvilke andre interessenter, der kan, eller skal, involveres i projektet. Der kan være tale om lokale ildsjæle, lodsejere, eksperter, virksomheder og forskellige typer af organisationer og foreninger. Nogle af disse har en positiv interesse i projektet, mens andre vil se på projektet med skepsis.

GODE RÅD

1. Stigruppens deltagere skal brænde for udviklingen og have lyst til at drive projektet.
2. Lav evt. en samarbejdskontrakt

KOMMUNEN ↔ STIGRUPPE

Organisations-
diagram

INTERESSEENTER, fx:

Grundejerforeninger
Lodsejere
Medier
Lokale virksomheder
Turistforeninger
Beboerforeninger
Friluftsföreninger
Sportsklubber
Skoler
Vesthimmerlands Museum
Lokalhistoriske foreninger
Interesseorganisationer som fx
Friluftsrådet og Dansk Vandrelaug

1
OPSTART

1 OPSTART

GODE RÅD

1. Udpeg et medlem af stigruppen, der har ansvaret for kommunikationen.
2. Lav en oversigt, så I får overblik over HVEM, HVORNÅR, HVAD og HVORDAN I skal kommunikerer.
3. Lav en lukket Facebook-gruppe til stigruppen til intern kommunikation, og en åben gruppe for interessenter, hvor I fortæller om jeres arbejde, beder om gode idéer mv. Her er åbenhed nøgleordet!

Eksempel på en kommunikationsplan ►

HVEM	HVORNÅR	HVAD	HVORDAN
Borgere	Løbende	- Vigtige milepæle - Invitation til borger-møder - Invitation til indvielse - Arbejdsgrupper - Deling af viden og fortællinger fra lokalområdet	Åben facebookgruppe
Lodsejere	Løbende	- Invitation til borger-møder - Vigtige milepæle - Beskeder fra kommunen	Via kontaktperson fra stigruppen
Lokale medier	1 måned før hver borgermøde og indvielse	- vigtige milepæle - Invitation til borger-møder - Invitation til indvielse	Via kontaktperson fra stigruppen
		- Beslutninger - Dialog med lodsejere	Via kontaktperson fra stigruppen

KOMMUNIKATION DIALOG INTERNT OG EKSTERNT

Når I har etableret stigruppen, etableret et samarbejde med kommunen og udpeget relevante interessenter, skal I afklare, hvordan I ønsker at kommunikere – både internt (i stigruppen) og eksternt – i løbet af udviklingsprocessen. Stigruppen skal således tage stilling til:

- Hvem I kommunikerer med
- Hvornår I kommunikerer
- Hvad I kommunikerer
- Hvordan I kommunikerer

God kommunikation spiller en stor rolle i forbindelse med projekter, der involverer mange mennesker. Det er vigtigt, at alle relevante interessenter får de rigtige oplysninger på det rigtige tidspunkt og på den helt rigtige måde. Åbenhed er et nøgleord, når Vesthimmerlands Kommune arbejder med borgerdrevne projekter.

HVEM

Stigruppen kan med fordel udarbejde en kortfattet oversigt over de interessenter, der skal kommunikeres med – eventuelt med kommentarer om, hvilke informationsbehov de

forskellige interessenter har. Stigruppen skal også huske at indtænke lokale medier som interessenter.

HVORNÅR

Det er vigtigt, at stigruppen løbende vurderer, hvornår der er nyt at fortælle til hvem. Det er langt fra sikkert, at alle interessenter skal informeres på samme tid.

HVAD

Kommunikation skal være relevant for den enkelte modtager og derfor er det vigtigt, at stigruppen nøje vurderer, hvad der kommunikeres. Det handler om, at I finder balancen mellem for meget og for lidt kommunikation.

HVORDAN

Stigruppen kan med fordel benytte forskellige kommunikationskanaler som eksempelvis Facebook, hjemmeside, pressemeddelelser, borgermøder, seminarer osv. Valget af kommunikationskanal afhænger naturligvis af modtagerne.

GODE RÅD

1. Sørg for, at jeres kontaktperson hos kommunen altid har en opdateret version af tidsplanen.
2. Aftal hvornår tidsplanen opdateres – eksempelvis hver måned.
3. Sæt en realistisk dato for indvielsen - hvornår ønsker I projektet færdigt? Arbejd herefter baglæns med at udfylde tidslinien.

TIDSPLAN

FÅ OVERBLIK OVER PROJEKTET

Som afslutning på opstartsfasen udarbejder stigruppen en tidsplan, der beskriver projektets forløb så præcist som muligt. På dette tidlige tidspunkt i processen er det naturligvis svært at udarbejde en detaljeret tidsplan.

Tidsplanen er meget vigtig af en række forskellige årsager. Den kan blandt andet bruges i forbindelse med kommunikation til omverdenen – altså til de forskellige interessenter. Den giver desuden stigruppen et overblik, hvilket er af stor betydning i et projekt, der kan strække sig over lang tid med mulighed for udskiftning af stigruppens medlemmer.

At udvikle en sti handler om at få rigtig mange detaljer sat sammen på den rigtige måde samtidig med, at der hele tiden er overblik over helheden. En tidsplan bidrager til at bevare overblikket.

Tidsplanen skal være nedskrevet og kan med fordel følge strukturen i denne guide. Der skal være enighed om tidsplanen i stigruppen. Der skal ligeledes være enighed om, at den er dynamisk, da projektet vil ændre sig undervejs – og dette skal stigruppen acceptere og arbejde ud fra.

oktober

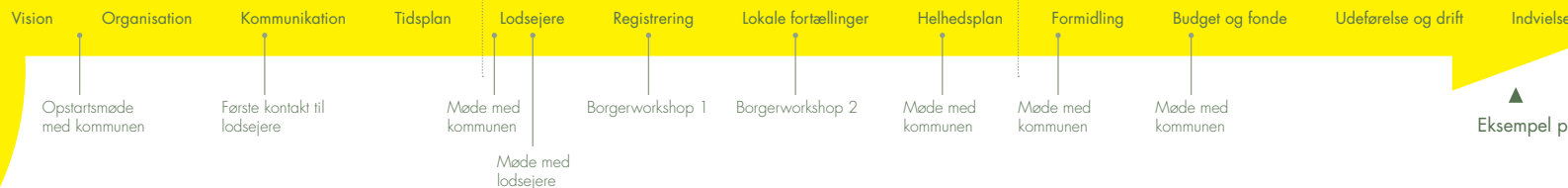
november - februar

marts - juni

FASE 1 / OPSTART

FASE 2 / UDVIKLING

FASE 3 / UDFØRELSE

Eksempel på en tidplan

FRA IDÉ
TIL PROJEKT
- et eksempel

**Borgerworkshop
om de lokale fortællinger**
i udarbejdelsen af
Lerkenfeldt Ådal-stien

FASE
UDVIKLING

2 UDVIKLING

LODSEJERE

FOKUS PÅ DEN GODE DIALOG

Private lodsejere spiller ofte en meget stor rolle ved udvikling af nye stier. Faktisk er mange stiprojekter afhængige af villige lodsejere, da det ellers kan være nødvendigt at føre en sti ad omveje via allerede offentligt tilgængelige veje eller markveje. Det kan betyde, at en ny sti bliver mindre interessant at gå på, at den rekreative værdi falder og at færre mennesker dermed fristes til at benytte den.

Stigruppen skal meget tidligt i processen identificere de lodsejere, som berøres af den planlagte sti. Når lodsejerne er identificeret, tager stigruppen initiativ til en dialog med hver enkelt af dem. Denne indledende dialog skal finde sted tidligt i processen, og det er kan være af afgørende betydning, at lodsejerne ikke hører om projektet ad omveje – eksempelvis gennem medlemmer af stigruppen eller i lokale medier.

Vigtigheden af en god dialog med lodsejerne må ikke undervurderes, da én eller flere skeptiske lodsejere hurtigt kan bremse et godt stiprojekt.

Det er stigruppen, der skal gå forrest i dialogen med lodsejerne – ikke kommunen. Det er først og fremmest stigruppen

Eksempel på en lodsejers oversigt ►

LODSEJER	MATRIKEL NR.	KONTAKTINFO	KONTAKTDATE	KONTAKTPERSON
Hans Hansen	5xy	Adresse Tlf. Mail	Telefon 3. november Møde 24. november	Pia Pia
Jens Jensen	26b	Adresse Tlf. Mail	Telefon 3. november	Kjeld
Niels Nielsen	27b	Adresse Tlf. Mail	Telefon 4. november	Pia
Jesper Jespersen	28b	Adresse Tlf. Mail	Telefon 3. november Telefon 11. november Møde 15. november	Kjeld Pia Pia

og altså dermed en gruppe engagerede borgere fra lokalsamfundet, der udvikler stien. Kommuner støtter blot op om denne proces, hvilket er vigtigt at kommunikere i dialogen med lodsejerne.

GODE RÅD

1. Sørg for at have kort og andre materialer klar til møder med lodsejerne. Her kan kommunen ofte være behjælpelig.
2. Tag personlig kontakt tidligt i processen og aftal et personligt møde med hver enkelt lodsejer. Det er stigruppen der skal tage kontakten - ikke kommunen.
3. Lav en liste med data på alle lodsejere, samt hvornår I har haft kontakt. Det handler om at gå struktureret til værks.

Eksempel på et registreringskort - et kort der viser forskellige muligheder for stiens forløb, aktiviteter i området, vandløb, eksisterende stier, særlige steder, fredninger, bindinger, kommercielle udbud osv.

REGISTRERING

UDFORDRINGER OG MULIGHEDER

På dette tidspunkt i processen stiller stigruppen skarpt på stien og dens udfordringer og muligheder. Det sker i første omgang gennem en tilbundsgående og systematisk registrering af eksempelvis:

- Vandløb, broer, alternative stiforløb, eksisterende stier og sammenhæng med disse
- Landskab, bymiljøer, særlige bygninger
- Fredninger, restriktioner og bindinger
- Butikker, caféer mv. langs den planlagte sti
- Dyre- og planteliv
- Lodsejerforhold
- Legepladser, udsigtspunkter, bænke, shelters
- Materialer, der fortæller om området
- Stigruppens ønsker, holdninger og idéer – da det typisk er et eller flere medlemmer af stigruppen, der har taget initiativ til projektet

I forbindelse med denne registreringsfase spiller kommunen en vigtig rolle i forhold til at finde frem til de helt rigtige oplysninger.

Når registreringen er afsluttet, skal stigruppen drage de første konklusioner i forhold til alle elementer af udviklingsarbejdet. Stigruppen skal med andre ord samle op på processen og forholde sig til, hvordan de nu ser stien. Herefter vil det være oplagt for stigruppen at invitere interesserede borgere til en workshop, så der bliver en bred lokal dialog om stien og dens forløb. Husk at invitere lodsejerne. Det er vigtigt at få så mange lokale som muligt til at interessere sig for og involvere sig i arbejdet med stien – både for at få gode idéer, opdage udfordringer og ikke mindst skabe interesse og begejstring for den kommende sti.

Det er ofte en god idé at afholde borgerworkshops som fyraftensmøder med en let aftensmad, så folk ikke skal tænke på det, men på stiu udvikling.

Stigruppen skal betragte workshoppen som en chance for at få ny viden og inspiration. Derfor skal stigruppens medlemmer engagere sig, diskutere og notere. Dette gælder naturligvis også evt. medarbejdere fra kommunen.

GODE RÅD

1. Inviter og fortæl om workshoppen via Facebook, den lokale avis og lokale foreninger – i god tid
2. Vær åben overfor alle input – alt er brugbart i denne fase
3. Tegn så meget som muligt ind på et enkelt kort efter workshoppen – det gør det nemt at overskue og forholde sig til resultaterne af workshoppen

Kommunen kan i mange tilfælde være behjælpelig med at arrangere og gennemføre en workshop, derfor skal stigruppen kontakte kommunen om workshoppen på et tidligt tidspunkt – også i forhold til at få fastsat en dato. Efter workshoppen udsender stigruppen en "tak for sidst" mail med resultater og indtryk for workshoppen i overskrifter. I denne mail vil det ligeledes være hensigtsmæssigt at gentage, hvad der nu skal ske i projektet.

Efter workshoppen skal stigruppen være yderst opmærksom på, at lodsejerne naturligvis skal have information om resultaterne af workshoppen. Lodsejerne skal hele tiden føle sig ordentligt informeret.

2

UDVIKLING

2 UDVIKLING

GODE RÅD

1. Udarbejd en skabelon, som fortællingerne skal følge, når I indsamler dem på en borgerworkshop.
2. Inddel evt. fortællingerne i 2-4 overordnede temaer – det gør det nemmere at arbejde med formidlingen af stien fremadrettet.
3. Sørg for at få fortællingerne knyttet til specifikke steder langs hele stien.

Eksempel på skabelon
til at samle fortællingerne
til workshoppen

TEMA	OVERSKRIFT	FORTÆLLING	CA. ÅRSTAL	FORTÆLLER	KONTAKTINFO
Natur og landskab	De gamle diger	Digerne er helt særlige klandskabstræk for området. De er dannet...	1775	Jens Jensen	Tlf. Mail
Personligheder	Grisen	Hr. Jansen, der boede i nr. 14, blev kaldt Grisen, da han...	1800	Hans Hansen	Tlf. Mail
Bygninger	Centralen	Centralen var her det hele skete og her man mødtes...	1935	Niels Nielsen	Tlf. Mail
					Tlf. Mail

LOKALE FORTÆLLINGER DEN SÆRLIGE OPLEVELSE

En sti er en oplagt mulighed for at få fortællingerne om et lokalområde frem i lyset, så at de bidrager til at skabe en helt særlig oplevelse for de mennesker, der går på stien. Alle lokalområder gemmer på spændende fortællinger – om naturen, historien, kulturen, menneskene, bygningerne og dyre- og plantelivet. Fortællinger om et område kan ikke kopieres og bidrager ofte til at skabe en fælles stolthed og dermed fællesskab.

De lokale fortællinger kan som regel findes flere forskellige steder som eksempelvis:

- Lokale historiske arkiver
- Borgerforeninger
- Privatpersoner / borgerne
- Skønlitteratur
- Det lokale museum

For at opstarte arbejdet med at finde frem til de mest interessante historier kan stigruppen invitere til en workshop, hvor alle interesserede kan møde op og dele deres historier – og viden om, hvor stigruppen kan finde de gode

historier. Kommunen kan i mange tilfælde være behjælpelig med at arrangere og gennemføre en workshop, derfor skal stigruppen kontakte kommunen om workshoppen på et tidligt tidspunkt – også i forhold til at få fastsat en dato.

Langt de fleste fortællinger, der kommer frem til workshoppen, kræver en eller anden form for efterbehandling – eksempelvis i form af yderligere dialog med borgere, der kender fortællingerne, kontakt til det lokale museum eller fremskaffelse af bøger om emnet. Det er kun i de færreste fortællinger, der er helt færdige, når workshoppen er afsluttet. På den måde fungerer workshoppen som en opstart på indsamlingen af fortællinger og derfor skal stigruppen sørge for at få kontaktdata og navne på personer, der kan hjælpe med at få fortællingerne på plads.

Efter workshoppen udsender stigruppen en "tak for sidst" mail med resultater og indtryk for workshoppen i overskrifter. I denne mail vil det ligeledes være hensigtsmæssigt at gentage, hvad der nu skal ske i projektet og især med den del, der handler om fortællingerne.

GODE RÅD

1. Dan jer et overblik over alt indsamlet materialet inden I går i gang med at prioritere og beslutte retningen for stien.
2. Brug et oversigtskort til at samle alle informationer. Det er en god måde at for alle at skabe overblik over omfang og de steder der er særligt interessante.

HELHEDSPLAN

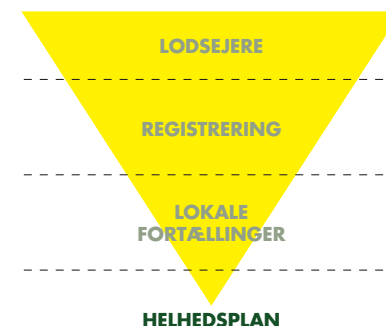
DEN KONKRETE STI OG INDSATSMOMRÅDER

Som sidste trin i udviklingsfasen samler stigruppen – ofte med kommunens hjælp – resultaterne af den hidtidige proces i en helhedsplan.

En helhedsplan er en visuel plan, der giver en oversigt over den planlagte sti på en overskuelig måde samtidig med, at den opridser processen, baggrunden, visionen, målene, fortællingerne og de involverede parter. Det er i helhedsplanen, at stigruppen for alvor gør stien konkret. Det er i helhedsplanen, at stien bliver bragt til live.

Det er langt fra en nem opgave at udarbejde en helhedsplan, da stigruppen på dette tidspunkt har fået masser af input fra mange forskellige mennesker om stiens forløb, aktiviteter i nærheden, faciliteter (fx toiletter), indsatsområder fx udsigtsposter, plateauer, broer eller shelters), fortællinger og meget, meget mere. Derfor handler det i høj grad om, at stigruppen på dette tidspunkt giver sig selv god tid til at tage de rette beslutninger – evt. på et enkelt og overskueligt kort med tilhørende korte uddybende tekster.

◀ Eksempel på en helhedsplan - et kort der viser stiens konkrete forløb og hvilke faciliteter og oplevelser (herunder fortællinger og evt. nye indsatsområder) der skal fremhæves.

Projektets konkretiseres. Fra at favne bredt og inddrage alle til at spidse til og tage beslutningen om retningen for stiens forløb og oplevelser.

**Indvielsen af
Lerkenfeldt Ådal-stien**
blev afholdt ved den nye bro
over Lerkenfeldt Å.

FASE
UDFØRELSE

3

UDFØRELSE

FORMIDLING

INFORMATION OM STIENS OPLEVELSER

Formidling på dette tidspunkt i processen handler blandt andet om, at stigruppen identificerer de interesserter, der skal gøres opmærksom på stien, når den er færdig.

Stigruppen skal i denne fase – igen – tage stilling til:

- Hvem I formidler til
- Hvornår I formidler
- Hvad I formidler
- Hvordan I formidler

HVEM

Stigruppen kan med fordel udarbejde en kortfattet oversigt over de brugere, der skal kommunikeres med – eventuelt med kommentarer om, hvilke behov de forskellige brugere har for information. Der kan eksempelvis være tale om lokale borgere, foreninger, vandrelaug, virksomheder, turismeorganisationer og mange flere.

HVORNÅR

Her skal stigruppen blandt andet arbejde med formidling før, under og efter en tur langs stien. Det handler med andre

ord om, hvilke informationer, der skal være tilgængelige på forskellige tidspunkter af den samlede oplevelse. Før turen kan der eksempelvis være fokus på faciliteter og praktiske forhold, mens der under turen kan være fokus på at beskrive naturen. Efter turen kan det for eksempel handle om at udfolde fortællingerne, som bliver introduceret langs ruten.

HVAD

Det er vigtigt, at stigruppen beslutter præcist, hvad der skal formidles, da der på dette tidspunkt i processen med stor sandsynlighed er en overflod af fortællinger om mange forskellige aspekter af det område, stien bevæger sig igennem. Det er således stigruppens opgave at foretage en sortering og prioritering ud fra helhedsplanen, så der er kød på de lokale fortællinger, der formidles.

HVORDAN

Stigruppen kan med fordel benytte forskellige kommunikationskanaler som eksempelvis Facebook, foldere, informationspæle, apps og en hjemmeside. Men "hvordan" handler

**FORMIDLING
I FÆLLESSKAB**
- kun gennem samarbejde
og fælles promovering bliver
stien en succes

GODE RÅD

1. Lad helhedsplanen være pejlemærke for formidlingsstrategien
2. Find samarbejdspartnere, der kan understøtte formidlingen fx biblioteker, foreninger, turistbureauer og kommunens naturvejledere.
3. Vær specifik på målgruppen, når I skal formidle.

også om at finde samarbejdspartnere, der kan understøtte formidlingen. Disse samarbejdspartnere kan eksempelvis være biblioteker, foreninger, turistbureauer og kommunens naturvejledere.

Kommunen kan i mange tilfælde være behjælpelig med at tilrettelægge en formidlingsplan.

Eksempel på et
budgetoverslag ►

PROJEKT	EMNE	MÆNGDE	PRIS
Anlæg af sti	- Træflis til ankomst- området - Pæle-markører	200 m ² 50 stk	20.000 50.000
Fugletårn			150.000
Badebro			100.000
		150 stk 3 stk	1000 kr 3000 kr

BUDGET OG FONDE

FINANSIERING AF STIEN

Stigruppen udarbejder – ofte i tæt samarbejde med kommunen – en plan for, hvordan stiprojektet gennemføres.

Dette samarbejde omfatter i de fleste tilfælde følgende punkter:

- Endelig plan for udformning af stien, så den lever op til alle krav og regler
- Udarbejdelse af budget – anlæg, formidling, indvielse, drift mv.
- Identifikation af og henvendelse til potentielle investorer. Det kan eksempelvis være fonde og puljer (lokale og nationale), lokale virksomheder, offentlige støtteordninger, privatpersoner og lokale foreninger med interesse i udvikling af et bestemt lokalområde

Det kan være dyrt at omsætte en idé til virkelighed, og blandt andet derfor har Vesthimmerlands Kommune to fundraisergrupper, der kan hjælpe med at finde puljer og fonde, som måske kan støtte jeres stiprojekt.

Stigruppen spiller som initiativtagere og ildsjæle en særlig betydningsfuld rolle, når det gælder investeringer, da det er stigruppens medlemmer, der brænder for projektet. Og netop stigruppens, og andre lokale borgers, store engagement og initiativlyst er et vigtigt element i udviklingen af et lokalområde, hvilket er vigtigt i dialogen med potentielle investorer.

Jeres kontaktperson i kommunen vil hjælpe jer videre.

GODE RÅD

1. Kommunen er eksperter i fundraising - vi skal nok hjælpe jer.
2. Lav en liste over hvilke fonde, der måske kan støtte op om jeres projekt.
3. I ansøgningen til fonde og puljer er det vigtigt, at der lægges vægt på, at det er stigruppen der har den ledende rolle i projektet.

3 UDFØRELSE

GODE RÅD

1. Lav en plan for både udførelse og drift - hvem gør hvad? Kan I selv udføre projekterne og vedligeholdelsen eller skal I købe jer til hjælp?
2. Tildel ansvaret for hver enkel opgave til en bestemt person.

Eksempel på et udførelsesplan ►

OPGAVEBESKRIVELSE	ANSVARSPERSON	TIDSPUNKT	FINANSIERING
Bænke	Pia Thomsen	Marts	Kommunen
Vejviser-pæle	Niels Nielsen og Tommy Thomsen	April	Friluftsrådet
Fugletårn	Jens Jensen (Arbejdsgruppe)	Maj	Friluftsrådet

UDFØRELSE OG DRIFT STIEN ANLÆGGES

Når tiden for anlæggelse af stien nærmer sig, udarbejder stigruppen en anlægsplan, der blandt andet angiver:

- Hvilke anlægsopgaver, der skal udføres langs stien. Der kan være tale om anlægsopgaver på selve stien, men også anlægsopgaver i forbindelse med forskellige faciliteter i tilknytning til stien. Det kan være parkeringsfaciliteter, bænke og særlige formidlingstiltag
- Hvem der er ansvarlig for anlægsopgaverne
- Hvornår anlægsopgaverne gennemføres

Det kan være en stor opgave at udarbejde en anlægsplan, da de forskellige anlægsopgaver i nogle tilfælde finansieres med tilskud fra eksempelvis forskellige puljer, fonde, virksomheder og foreninger. Det er generelt en rigtig god idé at have en tæt dialog med kommunen omkring anlægsplanen.

Ud over en anlægsplan udarbejder stigruppen – igen i tæt dialog med kommunen – en drifts- og vedligeholdelsesplan, der blandt andet angiver:

- Hvem, der vedligeholder både sti og faciliteter
- Hvordan vedligeholdelse og drift finansieres

GODE RÅD

1. Send invitationen til indvielsen ud i god tid. Send også gerne invitationen til de lokale medier.
2. Få lokale beværtinger til at stå for mad og drikke til indvielsen - det giver en lokal stolthed.

INDVIELSE FEJRING OG ÅBNING AF STIEN

Indvielsen af stien er naturligvis en markering af, at stien nu rent faktisk er klar til at blive benyttet. Men indvielsen er samtidig en oplagt mulighed for at sige tak til alle de mennesker, der har bidraget til arbejdet – det gælder ikke mindst medlemmerne af stiggruppen og andre lokale ildsjæle. Endelig er indvielsen en oplagt mulighed for at skabe opmærksomhed omkring stien i både lokalområdet og i hele kommunen.

Stigrupper kan med fordel udarbejde en kortfattet plan for indvielsen. Planen skal give svar på blandt andet følgende spørgsmål:

- Hvem inviterer vi? Det kan være borgere, sponsorer, politikere, foreninger mv.
- Hvordan udbreder vi kendskabet til indvielsen? Det kan være gennem turistbureauet, borgerforeninger, kommunen etc.
- Hvad serverer vi?
- Hvem holder talerne?

- Hvem filmer og tager billeder – og hvem sørger for at få disse formidlet? Eksempelvis via Facebook.
- Hvem skal takkes?
- Hvor på stien skal indvielsen finde sted?
- Hvilke materialer skal deltagerne have med hvem fra indvielsen? Det kan være en folder eller information om en ny app eller hjemmeside
- Hvem betaler for indvielsen?

Det er oplagt at afslutte indvielsen med at give deltagerne mulighed for at gå en tur på stien sammen med en af de personer, der har været involveret i udviklingsarbejdet.

STIGUIDE HIMMERLAND

APPEN

I STIGUIDE HIMMERLAND app'en er der flotte kort og naturbeskrivelser, så du kan finde vej ude på vandre- og cykleruterne. App'en virker også offline. Den kan downloades via Google Play og AppStore og er gratis.

STIGUIDE HIMMERLAND app'en viser alle afmærkede cykel- og vandreruter i Mariagerfjord Kommune, Rebild Kommune og Vesthimmerlands Kommune. Vores dygtige kortmedarbejder har lavet detaljerede naturkort, hvor ruterne er tegnet ind, og GPS funktionen viser dig, hvor du er på ruten. Naturvejledere der kender områderne har skrevet om natur- og kulturoplevelser på ruterne.

Information

Hent STIGUIDE HIMMERLAND appen i Google Play eller AppStore. Appen er gratis.

Denne stiguide giver inspiration til, hvordan borgere i Vesthimmerlands Kommune kan arbejde med at udvikle stier – skridt for skridt. Det er vigtigt at understrege, at de 12 trin, som stiguiden indeholder, overlapper hinanden og derfor vil det i de fleste tilfælde være hensigtsmæssigt at arbejde med flere af dem sideløbende.

Stiguiden er udarbejdet med udgangspunkt i Vesthimmerlands Kommunes mange års erfaring med at udvikle stier samt et konkret eksempel; udviklingen af Lerkensfeldt Ådal-stien.

VESTHIMMERLANDS
KOMMUNE

- lyst til at gøre en forskel